

Sobre la qüestió de la llengua a què degué pertànyer aquest mot, poc hi ha que es pugui afirmar rotundament; ² sí que es pot descartar la provenença llatina o itàlica, d'una forma emparentada amb el gr. *λάς*, tal com havien suposat Bücheler (*ALLG* II, 606) i més tard Nigra (*AGI* XIV, 285), veg. les raons que hi van oposar Schuchardt (*ALLG* VII, 113-4) i M-Lübke (*ZRPb.* XXIII, 473-4). Però sobre si el mot és cèltic o no ho és, han discrepat les opinions; una antiga etimologia cèltica ja va ser refutada per Schuchardt, *ZRPb.* VI, 424, per més que aquest autor, després, en el seu article citat no descarti aquesta possible nacionalitat lingüística, que M-Lübke més aviat rebutja en el *REW* (4946), i Wartburg l'admet (*FEW* V, 211-2), salvant, però, que potser els gals van heretar-lo d'una població anterior: però això és gairebé el mateix que negar el caràcter cèltic de la paraula.

L'únic argument ferm en aquesta disputa és l'esgrimit per Jud (*ANSL* CXXIV, 391): la limitació del mot dins de França al Sud i SE., fa dubtar de l'origen gàllic. Veiem ara que és absent del Llemosí i Alvernia, que sembla ser d'introducció tardana a Gascunya (vista la ò), que es mostra menys dens a la zona més cèltica d'Espanya —Castella i el Sud d'Aragó—, i que enlloc no presenta un front tan compacte com en els dominis gallego-portuguès, català, provençal i franco-provençal, cosa que em sembla consolidar l'opinió de Jud.³

Hem de considerar fracassada la temptativa de Kurylowicz (*Mél. Vendryes*, 213) per trobar-li una etimologia cèltica. Podrem reconèixer-li com a versemblant la idea que el sentit inicial sigui el de 'llicorella, pissarra', i per tant és plausible que provingui de la noció de 'partir, fendre', com el gr.-ll. *schistus* (l'etimologia del cast. *pizarra*, bc. *lapitz-barri* no té res a veure amb això). Però res d'adequat a aquesta idea no es troba en celta insular. El lingüista polonès, en aquest estudi més aviat juvenil, suposava un cèltic *LOUS- o *LEUS-, germà de formes germàniques que parteixen de PL-, i que ell precisa com a *fleuso* 'penca de cansalada' i *flosa* 'escata' (cf. isl. ant. *flosa* 'estella, deixalla', a-al. mj. *vlius* 'velló, boldró') que correspondrien a una arrel indoeuropea PLEUS- 'partir, badar', amplificació de (S)PEL- (cf. PLEUS- 'arrencar, plomar', Pok., *IEW*, 838); però la possibilitat és vaga i l'analogia semàntica és massa remota per poder-la pendre com a prova seriosa; quant a l'al. *fliese* 'llosa', que ell, fiant-se de l'antiquat diccionari de Fick, volia explicar per una arrel alternant *PLEIS-, no hi pot tenir res a veure, puix que era *vlius* en a-al. ant. (veg. Kluge, s. v.; i Pok., *IEW*, 1000.25, 30).⁴

Si LAUSA no és cèltic, menys pot ser encara ibèric un mot que s'estén fins a Niça, fins al Piemont i fins a l'interior de Suïssa. Però res no s'oposa a creure'l pertanyent a un tercer poble, que bé pot ser indoeuropeu. Car hi pot haver germanor (però no en termes de manlleu) amb un abundant grup de mots grecs d'arrel LAUS/LĒUS- (alternant amb *λαφασ-*) amb el significat de 'pedra, llosa', que detalla Walde-H. (I, 777; cf. Pokorny, *IEW*, 683.9ss., i Schuchardt, *Roman. Etym.* II, ⁶⁰

195): gr. homèr. *λάφας* (gen. *λάος*), àtic *λάς* m. 'pedra', àtic *λεῶν* 'jo apedregó' (aorist *ἐλεύσθην*) < LĒUS-, *λαυστήρ* 'picapedrer', 'corredor empedrat', dòric *λεύς* 'pedra', segons Pausànias; cf. supra LLORIGÓ. Donades les freqüents afinitats entre el lèxic grec i el dels llenguatges sorotàptics, i vista l'àrea moderna del mot, coincidint amb els tres focus màxims d'influència d'aquestes tribus indoeuropees (Provenç, Catalunya, Portugal), crec que tenim realment aquí el punt de partida d'aquest mot romànic armeno-pireno-lusità.

DERIV.: *Llosada* 'llosat d'una casa o d'un forn', 'massa de lloses': amb aquest sentit ja surt repetidament al *Spill* de Castellbò (1518): parlant de Llessui, f° 119r; parlant d'Estamariu, on l'afrontació «puja --- a la *llosada* hon ha un signe de creu», f° 98r; *La Llosada* and., E. T. C. II, 13, 15. Mot copiosíssim a Galícia (*lousada*, supra), i mossàrab *lāūsāta*, d'on el nom del poble mall. de *Lloseta* (E. T. C. I, 256), escrit encara *Lauzeta* en el Repartiment (Quadrado, *Conq. d. Mall.*, 531), que és ben desenraonat judicar com un diminutiu de *llosa* (*AlcM*). *Llosal*. *Llosam* ross., val. (Llucena) 'pedreny de llosetes'; a Llucena pot ser continuació d'un moss. *lāūsāme*, que segons les lleis accentuals hispano-aràbigues (essent llarga la síl·laba diftongal *au* i no essent-ho la següent) pogué desplaçar l'accent en *lōy-seme*, del qual pot ser contracció el castellanenc *llosmo* 'pedra grossa i rodona' usat per Pascual Tirado (amb *-ó-e* > *-ó-o* tal com *cormo* CULMEN, *moillo* < *moille* etc.); cf. el ross. *llosa* a LLORO.

Llosana [c. 1870]: «discutint --- sobre si'l gruix de las cordes oferia o no prou resistència --- allavors pujavan una *llosana* de balcó; los ternals llansavan esgarrifosos gemecs --- al pes d'aquella feixuga pedra --- ja no vey a la *llosana* la grollera pedra que 'l tallantó y la escoda havian allisat --- lo sol, ferint de ple a ple la *llosana*, espurnejava en sos cantells ---», Pons Mass. (*Colla del C.* XI, p. 147); «d'entenebrats --- en trobarem en diferents paratges; fins i tot en vaig veure de tombats per les *llosanes* dels balcons», Ruyra (*Parada*, p. 131); en el Cap de Creus encara ho usen en la forma primitiva, que degué ser com a adjectiu: *pedra llosana*, diferent del *guill*, Cadaqués (1964).

Llosanca en forma sencera s'usa en el Berguedà (*Cova de les lúzánques* en terme de Castellar del Riu; a les Muntanyes de Prades s'usa en la variant fon. *lloanca* 'pedra plana que ix a flor de terra': «quan sereu en aquelles *lúzánques* ja veureu lo poble» (Siurana, 1926); però també apareix amb rotacisme de la s sonora, +*llo-ranca* en el vessant E. d'aquelles muntanyes (Josep Iglésies, *Els noms de lloc de La Riba*, n.º 77, nota); i, en forma mossàrab i amb el mateix rotacisme, hi degué haver *lauzanka* > *lāuzánka*, d'on, palatalitzant-se la vocal a causa de la l: «aquell espoló afuat que surt de miracle del flanc de la timba, la paret d'una espona on hi creix una olivera i quatre brins de civada; aquells grops sarmentosos que brollen de l'esquerda d'aquella *lliuranca* soleia, ceps plantats amb el parpal i l'escoda, i aquell filet d'aigua brument que amara el pam de terra estès sobre aquella quintana, on hi ha ---» escri-